

Veronica Pimenoff:

Presentation vid Finlands sociala forum 2.9.2023

Inga USA-baser i Finland!

Ett bilateralt försvarsavtal DCA är inte nödvändigt

Finland har i decennier upprätthållit militär kompatibilitet med Nordatlantiska fördragsorganisationen, Nato och NATO-styrkor har övat i Finland. För nio år sedan, i september 2014, undertecknade Finland värdlandsavtalet "Memorandum of Understanding" angående tillhandahållande av värdnationsstöd för genomförandet av NATO-operationer" med Nato. Överenskommelsen utarbetades delvis utan riksdagsdebatt, men i sitt svar på klagomålen ansåg justitiekanslern att ingenting framkommit som han som laglighetsövervakare borde ingripa i. Sålunda reglerades NATO-styrkornas ställning i Finland och användningen av finska områden, hamnar och flygplatser för utbildning redan i hög grad under Finlands Nato-partnerskap. Värdlandsavtalet tillåter dock inte permanent närvaro av soldater från en främmande makt.

Nato har som bekant inga egna trupper. Natos styrkor sätts samman från fall till fall av nationella styrkor i enlighet med deras regler. NATO Status of Forces Agreement (NATO SOFA) definierar statusen för dessa styrkor i respektive värdland.

Som ny medlem i Nato har Finland åtagit sig att senast i april 2024 ansluta sig till NATO SOFA-avtalet, som har samma innehåll för alla medlemmar. Den definierar hur trupper från ett annat land ska behandlas inom det egna landets territorium och även vem som har jurisdiktion i brottmål. Avtalet kräver ändringar i den finska lagstiftningen, t.ex. angående lagen om skjutvapen, och även Finlands uttalande om dödsstraffet, eftersom det är förbjudet att döma dödsstraffet i Finland.

År 2016, när Finlands Nato-medlemskap knappt var på optionsnivå och Natos betydelse ifrågasattes, t.ex. i USA och Frankrike på presidentnivå, utfärdade de finska och amerikanska försvarsministerierna en gemensam avsiktsförklaring om att intensifiera det bilaterala försvarssamarbetet

Värdlandsavtalet och avsiktsförklaringen gjordes således redan före Finlands NATO-medlemskap. Det förra gällde Finland och Nato, det senare endast Finland och USA.

Finland är nu medlem i Nato och förbereder sig för närvarande för att ansluta sig till SOFA-avtalet, som nödvändigtvis är relaterat till Nato-medlemskapet. Samtidigt förhandlar Finland om ett bilateralt försvarssamarbetsavtal med USA, som kallas Defence Cooperation Agreement (DCA). Det är i sin tur inte en juridiskt nödvändig konsekvens av Nato-medlemskapet.

Detta parallella förfarande och de möjligheter det öppnar för Finland som aktör inom Nato verkar inte vara offentligt klarlagt av regeringen. Många medborgare verkar tro att DCA är ett avtal med Nato som på något sätt slutför anslutningen till Nato på teknisk nivå. DCA följer emellertid inte

juridiskt av Nato-medlemskapet. Istället är DCA en följd av 2016 års avsiktsförklaring med USA om ett bilateralt försvarsavtal.

Det bör därför noteras att DCA inte är juridiskt nödvändig. Trots att landet gått med i Nato och slutit Natos SOFA-avtal är Finland inte skyldigt att sluta ett bilateralt försvarssamarbetsavtal med USA eller något annat land, än mindre motta permanenta utländska styrkor i landet och upprätta baser för dem.

DCA

Enligt tillkännagivandet från försvarsministeriet hösten 2022 ska DCA skapa ett ramverk och en rättslig grund för ett regelbundet försvarssamarbete mellan Finland och USA och för dess konsolidering, om säkerhetsläget kräver det. Finlands mål vid utformningen av avtalet har inte offentliggjorts.

I dagsläget kan en främmande makt inte hålla sina soldater under eget befäl i Finland. Avtalet ska möjliggöra att USA kan skicka, stationera och kommendera sina trupper i Finland och för att logistik och användning av egna vapen och underhållssystem skulle säkras för dem.

Det bilaterala DCA skiljer sig från Natos världlandsavtal på flera viktiga sätt:

Världlandsavtalet är inte ett mellanstatligt fördrag som DCA skulle vara.

Världlandsavtalet förpliktar Finland faktiskt inte till någonting och det påverkar inte Finlands suveränitet ens i en krissituation.

DCA skulle bli en till sin natur bindande internationell överenskommelse som påverkar Finlands suveränitet både i fredstid och i krissituationer. I detta sammanhang måste det understrykas att Finlands Natoanslutningsavtal inte tillåter några undantag från Finlands suveränitet. Finland har inte gett upp något av sin suveränitet. Genom att gå med i Nato har Finland endast förbundet sig att försvara sig själv och, vid behov, att försvara andra allierade genom eget beslut. Natomedlemskap innebär inte att trupper eller vapen från andra medlemsländer utan inbjudan skickas till Finlands territorium, inte ens i form av transitering. Medlemskapet innebär inte att Finland överlämnar administrativ eller rättslig makt till organisationen eller andra medlemsländer.

Istället skulle DCA leda till att Finlands suveränitet kränktes av en specifik främmande makt. Därför kan det inte betraktas som någon form av teknisk justering av medlemskapet i Nato. Den andra avtalsslutande parten i DCA skulle inte vara Nato utan bara USA, och avtalet skulle innebära begränsningar av Finlands suveränitet.

Läget vid tidpunkten för förhandlingarna

DCA-förhandlingarna äger rum i en tid av betydande geopolitiska förändringar, när USA:s position och dess dollar hotar att försvagas.

När USA redan har bilaterala försvarsavtal med många länder och många Natoländer, kommer man också att tänka på att USA skulle försöka operera med vissa länders vapenmakt utan Nato-byråkratin. Eller så förbereder sig USA för att Nato skall avvecklas under landets nästa presidentperiod, eller så kommer USA:s intresse för Nato som helhet att avta när dess

uppmärksamhet och resurser fokuseras på Stilla-havsregionen. I så fall skulle USA kunna vara mer flexibel när det gäller att samarbeta med enskilda länder utan Nato-ramverk.

Norge har redan ett eget nytt försvarssamarbetsavtal med USA, som kompletterar det tidigare norsk-amerikanska försvarssamarbetsavtalet och SOFA-avtalet. Danmark, Sverige och Finland förhandlar för närvarande om sina. Liksom Norge är Danmark en grundare av Nato, Sverige är ännu inte medlem.

Om de nordiska länderna inte samråder med varandra kan USA, som har hela den nordiska spelplanen inom sitt synfält, samordna innehållet i dessa avtal i sin strategiska planering och genomföra dem parallellt med hänsyn till sina egna intressen och inte de nordiska ländernas behov och nackdelar.

Med försvarskontrakt skulle USA potentiellt få kontroll över hela Norden och i detta läge skulle USA kunna placera sina egna trupper, utrustning, centra, hamnar och flygplatser i Norden efter sina egna behov.

Det stora nordliga landområdet och Östersjön, där endast Kaliningradregionen och Rysslands näst största stad S:t Petersburg längst inne i den innersta havsviken bryter Natoländernas kustlinjer, skulle genom bilaterala avtal göras till ett enhetligt insatsområde för de amerikanska styrkorna. Förenta staterna kan genom fördrag utvidga sin nordliga bastion till Norra ishavet och de arktiska regionerna, där spänningarna redan har ökat avsevärt. Ryssland har dragit sig ur arbetet i Barents Euro-Arctic Council under det nuvarande finska ordförandeskapet.

Helt borta är det militärt alliansfria område som bildats av Sverige och Finland vid Rysslands västra gräns, som kunde ha kompletterats med en neutral region av Ukrainas storlek i söder. Detta skulle ha varit meningsfulla strukturer för det nya europeiska säkerhetssystemet efter kriget i Ukraina.

Men så blev inte fallet. Säkerheten försvagas och spänningen ökar i Norden när en kärnvapenmakt har rätt att använda området. Det verkar osannolikt att kärnvapen kommer att placeras i de nordiska länderna, men de kan följa med på flygplan och ubåtar, vilket inte skulle förbättra utan försvaga säkerheten.

USA har sina strategiska geopolitiska planer och enligt sin officiella doktrin försöker de slå Kina och strävar efter att vara den starkaste makten i världens varje hörn. USA har decennier av erfarenhet av att sluta bilaterala avtal, så landet vet nog vad det vill och har som avsikt att få det. Finland har å sin sida en officiellt dokumenterad önskan att vara USA till lags när det gällde dess deltagande i kriget i Afghanistan. Om Finland inte har några andra intressen kommer dess förhandlingar att reduceras till att reglera det tekniska genomförandet av USA:s krav. Samtidigt blir landets utrikespolitiska handlingsutrymme smalare och att återuppbygga förtroendefulla relationer med Ryssland svårare.

Hur kan Finland söka säkerhet genom att tillåta trupper från ett land som har utkämpat långa angreppskrig sedan andra världskriget att operera på dess territorium? Vanligtvis har USA inte vunnit sina krig ens med hjälp av en allians av villiga stater. Men länderna de angripit har förstörts. Varför välja ett sådant land till försvarspartner? Ett land där omval av presidenten, åtminstone i

fallet med presidenterna Nixon och Biden, är mera avgörande än något annat för att få slut på krig och vars generaler öppet förbereder sig för krig mot en annan framväxande supermakt. Ett land vars lagstiftare ständigt framgångsrikt påverkas av lobbyister från en enorm vapenindustri, som har avstått från strävanden att begränsa kärnvapen

Amerikanska baser förorsakar problem i världsländerna

Antalet amerikanska baser är okänt. Dess väpnade styrkor ger inte exakt information i frågan, inte ens till landets kongress, som finansierar operationen utan att kunna kontrollera den. USA har mer än 850 militärbaser i 80 länder över hela världen, ett helt imperium, som Finland är på väg att ansluta sig till.

USA har tre gånger mera baser i utlandet än alla andra stater tillsammans. Det finns inte en enda utländsk militärbas i USA.

USA har tre gånger fler baser än de har ambassader eller konsulat. USA handlar alltså inte alltid med andra länder på lika villkor och med diplomati, utan genom att uppvisa vapenmakt.

Under detta årtusende har baserna stött USA:s offensiva krigföring och stridsoperationer i mer än 25 länder. Från baserna genomförs också väpnade attacker mot tredje länder.

Inget särskilt skydd tycks ges till länder som tillhandahåller baser. Den förre utrikesministern och presidentrådgivaren Henry Kissingers uttalande att USA inte har några permanenta vänner, bara sina egna intressen, citeras ofta av goda skäl.

När USA eftersträvar sina intressen kan landet behandla sina allierade skamlöst. USA:s president Biden förklarade vid en internationell presskonferens i januari 2022, i närvaro av Tysklands förbundskansler Scholz, att Nord Stream måste förstöras och att USA förmår göra det. Nu står Tyskland inför en kris och en nedstängning av sin industri dels på grund av bristen på ryskt gas. En parallell situation i Finland skulle kunna vara att USA meddelar att Finland måste stänga sina kärnkraftverk om de har importerat kärnbränsle från Ryssland.

Baserna skulle få många civila konsekvenser. Baserna förbrukar enorma mängder bränsle men rapporterar inte sina utsläpp. De skulle orsaka betydande miljöskador i form av utsläpp, giftiga spill och genom att farligt avfall dumpas i miljön.

Stridsövningar sätter sina spår i terrängen. Amerikanska baser drivs vanligen under kontrakt som undantar dem från att följa både USA:s och världslandets miljölagar.

Olyckor på baserna är inte ovanliga. De mest kända är flygplanskraschen som inträffade under en träningsflygning på Okinawas flygbas, där 17 personer dog och 210 skadades, de flesta av dem var små skolbarn. Vid flyguppvisningen i Ramstein kraschade ett plan in i publiken, 70 dödades och 1 000 personer skadades. Vägtrafikolyckor orsakade av trupper är ett ständigt problem runt baserna.

När amerikanska militärbaser etableras blir befolkningen i området ofta tvångsflyttad. I t.ex. Alaska och Filippinerna var den infödda befolkningen tvungen att flytta från sin mark. På on

Okinawa i Japan tvångsförflyttades 3000 människor till Bolivia (sic). Under byggandet av Diego Garcia-basen mitt i Indiska oceanen tvångsförflyttades alla invånare på ön Chagos. Närmare oss, på Grönland, fördrevs inuiterna ”en masse” från sina traditionella bosättningar. Konflikter med samernas (land)rättigheter kan uppstå i Norge, Sverige eller Finland. Till skillnad från Norge har Sverige och Finland inte ratificerat FN:s Internationella arbetsorganisation ILO:s konvention om ursprungs- och stamfolk i oberoende länder, så samernas deltagande i beslutsfattandet om den norra regionen kommer föga att förverkligas.

Amerikanska baser har också använts som fångelser, där godtyckligt fångslade personer har hållits i årtal utan åtal eller rättegång under fruktansvärda förhållanden och utsattas för fysisk och sensorisk tortyr och lång isolering. Den mest kända av dessa platser är Guantánamo Bay Naval Base på Kuba. I början av 2000-talet använde den amerikanska underrättelsetjänsten CIA flera europeiska baser för att transportera och tortera sina fångar.

Då och då läser man rapporter om sexuellt och annat allvarligt våld riktat mot lokalbefolkningen av militär och civil personal på baserna och dess straffrihet.

Finlands lag förbjuder import av kärnladdningar till Finland. Allmänheten skulle få veta om riksdagen skulle ändra detta förbud. Men om det skulle gå som i exempelvis Australien, skulle inte ens regeringen veta, än mindre kontrollera, om amerikanska fartyg eller flygplan transporterar kärnvapen på finskt territorium, eller på en bas förvarar autonoma vapen, vars användning kan förbjudas under de närmaste åren.

USA är vana vid att föra sina egna angreppskrig från baser på värdlandets territorium med fullständig likgiltighet för värdlandet. De dödliga drönerattackerna i Pakistan, Somalia och Jemen som började under president Bush Jr och fortsattes av alla hans efterträdare administration kan inte genomföras utan samarbete med Ramstein-basen i Tyskland. Det var 1 878 av sådana mord under president Obama och 2 243 under de första två åren av president Trumps administration, varefter siffrorna inte har rapporterats.

Alla drönare styrs från USA. Drönarna som slår till i Jemen avfyras vanligtvis från den amerikanska basen Camp Lemonnier i Djibouti på Afrikas horn. Data som styr drönarna skickas via fiberoptisk kabel från USA till Ramstein och därifrån via satellit till drönaren. Uppgifterna från drönaren överförs till USA på samma sätt. På grund av jordens krökning kan styrningen av en drönare som dödar i Jemen inte ske direkt från USA, utan en relästation i Ramstein är nödvändig. Därför har släktingar till några av de jemenitiska offren stämt den tyska staten och hävdar att Tyskland misslyckats med att skydda livet för människor som bor i tredje länder från en attack utgående från tyskt territorium som bryter mot internationell rätt.

I beslutet från den tyska federala förvaltningsdomstolen angavs bl.a. att de tyska myndigheterna inte kunde ingripa eftersom USA nekade dem den information på grund av vilken de kunde ha funnit sig ansvariga för åtgärder. Ärendet går troligen vidare till Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

Med tanke på hur ofta USA använder sina baser för väpnad verksamhet i tredje länder, måste det konstateras att ett avtal som skulle tillåta finsk mark eller luftrum att användas i ett krig mot ett tredje land innebär att bli part i en väpnad konflikt. Det attackerade tredje landet kunde anse att Finland har förklarat krig mot det och sedan med folkrättslig rätt använda militärt våld mot militära mål i Finland. På detta vis kan Finland råka bli måltavla av ett annat lands militärstyrka utan egen militär verksamhet. Närvaron av trupper från en främmande makt i Finland kan också öka risken för att dessa utländska styrkor eller Finlands institutioner eller befolkning blir mål för terroristattacker på grund av väpnade attacker och ockupation någonstans i världen som den främmande makt som har en bas i Finland håller på med.

Från en bas i Finland skulle inte bara spionageverksamhet kunna bedrivas utan finska regeringens vetskap, utan även krigsförbrytelser skulle kunna begås på distans eller militär personal som är efterlyst för krigsförbrytelser i tredje land skulle kunna anställas.

Finland har förbundit sig att överlämna misstänkta krigsförbrytare till Internationella brottmålsdomstolen i Haag. Eftersom USA inte har ratificerat Internationella brottmålsdomstolens Romstadgan, är det inte möjligt att från finskt territorium utlämna en amerikansk medborgare eller en medborgare av ett land som är allierat till Förenta staterna och som är misstänkt för krigsförbrytelse till Haagdomstolen, vilket skulle vara ett krav enligt finsk lag.

Det är väl känt att den amerikanska Kongressen antagit en lag enligt vilken den skulle använda våld för att befria en amerikansk medborgare från FN-fängelset i Haag. USA hotar att avsluta militärt samarbete med länder som överlämnar dess medborgare till Haag-tribunalen. Vi kan dock inte lämna problemen med baserna åt slumpen.

När USA inte har anslutit sig till tilläggsprotokollet till FN:s konvention mot tortyr kan fängelserna och interneringsanläggningarna vid dess baser inte inspekteras på samma sätt som en oberoende kommission i Europarådets medlemsländer kan inspektera militärens interneringsanläggningar och straffceller.

Värdlandets jurisdiktion sträcker sig inte till amerikanska baser. Värdlandets myndigheter skulle inte ha någon kunskap och ingen befogenhet att ingripa, även om olagligt frihetsberövande eller tortyr ägde rum i en bas.

Till exempel grep den tyska polisen i augusti förra året en soldat från den amerikanska basen som hade begått ett allvarligt våldsbrott mot en tysk person på offentlig plats. Polisen var dock tvungen att omedelbart lämna över den misstänkte utan utredning till de lokala amerikanska militära myndigheterna. Å andra sidan kan medborgare i värdlandet utredas av amerikanska myndigheter för brott mot basens personer eller egendom.

USA:s egen rättsförvaltning på värdlandets territorium kan tillåta dödsstraff. USA:s krigsförbrytelselag innehåller tio brott som kan dömas till dödsstraff, sex av dem också i fredstid. Detta skulle strida mot den finska grundlagen och Finlands åtagande till det sjätte tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter, som förbjuder

dödsstraff. Baserat på tidningsinformation överväger Finland att göra ett uttalande i frågan redan i NATO-SOFA-avtalet eller i DCA.

Australien, Japan, Republiken Korea, Montenegro, Norge, Papua Nya Guinea och Tyskland är exempel på länder vars befolkningsgrupper kräver stängning av amerikanska baser.

Om det antagna innehålllet i Finlands DCA

Det finns ingen allmänt tillgänglig detaljerad information om det bilaterala försvarsavtalet som förhandlas mellan Finland och USA. Försvarsdepartementets knapphändiga besked nämner inte baser, men liknande överenskommelser med andra länder tyder på att områden, hamnar och flygfält samt byggnader som lämpar sig för underrättelser och databehandling eller lagring av vapen, förnödenheter, ammunition, utrustning och boende för soldater, personal och familjer, samt eventuellt laboratorier, sjukvårdsinrättningar osv. ska ställas till de amerikanska truppernas förfogande.

Någon form av amerikanska baser planeras alltså för Finland.

Utan mer detaljerad information är det svårt att ta ställning till DCA:s betydelse för Finland. Men förutsatt att det finska avtalet kommer att utformas liknande det norska avtalet, kan man ändå redan diskutera vissa saker.

Norges DCA kom till på USA:s initiativ. USA ansåg att det var ett nödvändigt villkor för infrastrukturinvesteringar i Norge. Finlands regering har inte berättat på vems initiativ DCA-förhandlingarna inleddes.

Det norska avtalet nämner att det ingås för att garantera säkerheten. När man läser avtalet får man intrycket att det garanterar USA ramar och befogenheter att ostörd utföra sin egen militära och underrättelseverksamhet på värdlandets territorium. Det norska avtalet talar inte om baser, utan om gemensamma områden och anläggningar. Några flygplatser och hamnar utpekade som gemensamma områden. Även för Finland kunde man i avtalet komma överens om följande:

Gemensamma områden som används av USA, Finland och allierade för militära ändamål anges i avtalet och kommer sannolikt att vara hamnar och flygplatser.

Finland ger amerikanska styrkor och andra ömsesidigt överenskomna personer tillstånd att fritt få tillgång till och använda de överenskomna faciliteterna och områdena för besök, träning, övningar, manövrar, transitering, stöd och relaterade aktiviteter, tankning av flygplan, tankning av fartyg, landning och bärgning av flygplan, för tillfälligt underhåll av fordon, fartyg och flygplan, inkvartering av personal, kommunikation, placering och användning av trupper och material, samt för placering av utrustning, förnödenheter och material. Finland tar inte ut hyra för lokaler eller avgifter för utlägg. USA hanterar tillgången till området. Finland strävar också efter att underlätta tillfällig tillgång och användning av amerikanska styrkor till allmän mark och offentliga anläggningar (inklusive vägar, hamnar och flygplatser) som inte ingår i det överenskomna arrangemanget och det överenskomna området, inklusive anläggningar som ägs eller kontrolleras av Finland eller lokala myndigheter och privat mark och privata anläggningar (inklusive vägar, hamnar

och flygplatser) för att stödja amerikanska styrkor. Stödet ges utan kostnad för amerikanska styrkor. Trupplokaler, flygplan, fartyg eller fordon får inte beträdas eller inspekteras.

Finland skulle således ha delade anläggningar med USA i en finsk hamn eller en finsk flygplats eller annat område, och dessutom skulle USA ha vissa områden reserverade exklusivt för sig i dessa anläggningar, som finländarna inte skulle ha tillgång till.

Finland ger amerikanska trupper och deras anhöriga rätt att resa in i och lämna landet utan pass eller visum. Vidare skulle de ha skatte- och tullbefrielse och rätten att använda sina egna banker och frimärken. Amerikanska trupper är befriade från olika tillståndsavgifter såsom trafik tillstånd och bygglov, flygledningsavgifter, överflygnings-, rutt- och parkeringsavgifter på finskhållna fält samt lots- och hamnavgifter i finska hamnar. Dessutom skulle utländska trupper få tillgång till de radiofrekvenser de behövde.

Vid användning av de överenskomna områdena tar avtalsparterna vederbörligen hänsyn till operativa och säkerhetsaspekter. Finland säkerställer skyddet och säkerheten för amerikanska trupper och underrättelseinformation. Ledningen av de finska och amerikanska styrkorna samarbetar för att säkerställa säkerhet och skydd. När man kommer överens om förmåna och instrumenten för samarbetet verkar Finland dock inte ha vetorätt.

I utrymmen och områden som uteslutande är reserverade för användning av USA och i deras omedelbara omgivning skulle USA också ha behörighet över finska medborgare även när finländare och amerikaner har olika uppfattningar om huruvida en situation hotar de amerikanska styrkornas säkerhet och vilket medel som är lämpligt i vilken proportion att användas för att bekämpa faran. Varje soldat från den främmande makten skulle ha befogenhet att använda våld och detta kunde riktas mot alla som närmar sig området. Till sjöss kan ett sådant otillåtet intrång ske av misstag. Nära byggnader och i terräng, kan de som anses komma för nära anläggningen vara förbipasserande eller demonstranter som befinner sig i eller invaderar säkerhetsområdet för utländska styrkor. Detta kunde leda till att utländska styrkor använder våld för att garantera ordning och säkerhet, vilket i yttersta fall kunde betyda att de följer ordern att skjuta. På så sätt kunde finländare plötsligt bli föremål för utländsk våldsanvändning i hemlandet, när Finland överlämnar sina egna medborgare till en främmande makts jurisdiktion i sitt eget land. Finland måste informera sin egen befolkning om att det kunde vara farligt att närma sig amerikanska anläggningar, fordon eller fartyg.

Förenta staterna skulle också ha jurisdiktion över medlemmar av sina styrkor som har begått ett brott när de är i tjänst eller på fritid. Så vore det tydligen fallet även när det är ett grovt våld- eller sexualbrott och offret är finskt.

Det skulle kunna skapas regioner och utrymmen över vilka finsk jurisdiktion inte skulle sträcka sig. I detta fall skulle finsk jurisdiktion inte längre sträcka sig över hela Finlands territorium. Därmed skulle Finland i själva verket kunna lämna över delar av sitt territorium till ett främmande land och förlora en del av sin självbestämmanderätt. Statens suveränitet skulle kränkas i strid med grundlagen.

Landets suveränitet anges i 1 § 1 mom. i grundlagen, där det är stadgat att Finland är en suverän republik. Finlands medlemskap i Europeiska unionen (EU) har förändrat situationen och det är underförstått att Finland utövar suveränitet tillsammans med andra EU-stater. Men amerikanska trupper har inget med EU att göra. Vad de skulle hålla på med i Finland skulle inte nödvändigtvis avgöras tillsammans med Finland och Finland skulle inte ens alltid veta vad de sysslar med.

I 3 § 3 mom. av grundlagen föreskrivs att den dömande makten utövas av oberoende domstolar, i högsta instans av Högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Med avtalet skulle emellertid regioner och grupper av människor uppträda där jurisdiktion skulle utövas av andra än Finlands oberoende domstolar och vars beslut inte kunde överklagas till högre finska domstolar.

I 4 § i grundlagen anges att Finlands territorium är odelbart. Rikets gränser kan inte ändras utan riksdagens medgivande. Om DCA skulle genomföras skulle delar av det nationella territoriet avskiljas i strid med grundlagen och det skulle uppstå områden där finsk jurisdiktion och finska myndigheters befogenheter inte gäller.

Baserat på andra länders DCA-avtal kan man dra slutsatsen att om avtalet skapas skulle Finland partiellt överlåta sin jurisdiktion till en främmande makt, om än bara för tio år till en början. Statens suveränitet på det egna territoriet skulle frångås på ett sätt som avviker från grundlagens bestämmelser.

Det är som om små områden skulle brytas av från Finland, som finländarna inte skulle ha tillgång till och där Finland inte skulle ha våldsmonopol. Om vi tillämpar Max Webers definition av en stat, att den har ett territorium, en befolkning och monopol på lagligt våld, måste vi konstatera att regionerna i fråga bara har en föränderlig utländsk 'befolkning' vars system har monopol på våld. Utrymmen skulle inte vara under kontroll av Finland, utan av en främmande makt, även om de inte är åtskilda från resten av landet av en symbol som visar en statsgräns på kartan. Ett avtal som bryter mot grundlagen torde inte vara möjligt. Men det är möjligt med 2/3 majoritet av riksdagen.

DCA-avtalet kan också komma att ändra bestämmelserna i den finska grundlagen om vem som beslutar om krig och fred i Finland. Att gå med i Nato bröt inte mot dessa regler.

Import av kärnvapen till Finland kunde undvikas genom avtalet. Men efterlevnaden av avtalet kunde i detta avseende inte övervakas genom inspektioner.

Om Finlands DCA blir likt det norska skulle det däri stå skrivet, att närvaron av amerikanska trupper ska stärka säkerheten och stabiliteten i Finland och den nordliga regionen.

Det kan dock rimligtvis konstateras att utplaceringen av amerikanska vapen och trupper i Finland ökar spänningen på Finlands östra gräns och maritima områden, hela Östersjön och den arktiska zonen.

Dessutom skulle Finland kunna attackeras av ett tredje land om USA använder sina anläggningar för en väpnad attack mot den. Finland, som värdland för den amerikanska basen, kan också bli måltavla för en terrorattack av grupper som är fientliga mot USA. De som anklagades för krigsförbrytelser kunde komma in i och lämna landet utan pass eller visum.

Sammanfattning

Förhandlingarna om DCA genomförs utan någon juridisk skyldighet.

Påståendet att närvaron av främmande styrkor ökar säkerheten är inte väl grundat. Det bör noteras att en främmande makts verksamhet på finskt territorium också kan äventyra Finlands säkerhet genom att öka spänningarna i Östersjön, den arktiska regionen eller vid Finlands östra gräns eftersom USA:s militära inflytandesfär skulle sträcka sig nära S:t Petersburg och Kolahalvön. Ett väpnat angrepp på ett tredje land från en bas kan leda till ett motangrepp från det angripna landet på finska militära mål. En inhemsk eller utländsk grupp som betraktar basens trupper som en fiende kan ägna sig åt våld i Finland. En främmande makt kan begå kränkningar av de mänskliga rättigheterna och krigsförbrytelser vid basen utan de finska myndigheternas vetskap.

En främmande makts trupper skulle fritt få komma in och lämna Finland utan pass och visum, och beväpnade och fria från hyra och avgifter röra sig i stora delar av landet utan att behöva kompensera för de utsläpp och miljöskador de förorsakar. Trupperna kunde göra vad de tycker är nödvändigt, utan att Finland vet om det eller kan ingripa. Finland är på väg att bjuda in en beväpnad främling som inte agerar som en partner utan som en ockupant.

Det finns ingen offentlig information om kostnaderna och miljöskadorna för Finland.

Vissa anläggningar och gemensamma utrymmen skulle överlämnas till den främmande maktens exklusiva kontroll och vid behov tillfälligt andra delar av landet. Vid säkrandet av dessa områden skulle den främmande makten kunna använda våld också mot finska medborgare. De främmande trupperna skulle besluta med vilka våldsmedel de vill upprätthålla sin säkerhet, i extrema fall kunde det vara användning av skjutvapen. Territoriell behörighet skulle alltså i vissa areal överlämnas till en främmande makt.

Jurisdiktion skulle överlämnas till en främmande makt för brott som begåtts i Finland av personer som tillhörde dess egna styrkor, inte bara när de begicks under tjänstgöring (som NATO SOFA föreskriver), utan även när de begicks på fritiden. Det skulle också vara fallet med grova vålds- eller sexualbrott, även om offren var finländare. Detta kan mycket väl strida mot finländarnas rättsförståelse.

När ett lands territorier och befogenheter överlämnas till en främmande makt innebär det att landets suveränitet begränsas. Det kan också betraktas som en kränkning av grundlagen. Men vid ingående av internationella överenskommelser är det möjligt att avsäga sig en del av Finlands suveränitet: allt som krävs är en 2/3 majoritet av riksdagen.

I 1 § 3 mom i grundlagen föreskrivs att Finland deltar i internationellt samarbete i syfte att säkerställa fred och mänskliga rättigheter samt i syfte att utveckla samhället. Om Finland avstår delar av sin egen suveränitet i internationellt samarbete (internationellt avtal) kan det inte ske utan att det aktuella samarbetet värnar om fred och mänskliga rättigheter och samhällets utveckling. Detta måste vara ett nödvändigt villkor.

Om riksdagen med 2/3 majoritet skulle godkänna en överenskommelse som skulle begränsa Finlands suveränitet i strid med flera grundlagsbestämmelser, måste den överenskommelsen säkerställa fred och de mänskliga rättigheterna i enlighet med 1 § 3 mom. i grundlagen.

Många kanske antar att utplaceringen av amerikanska trupper och vapen i Finland säkrar freden. Har de glömt att på våren 2022 försäkrades det att Natomedlemskapet skulle skydda Finland från ett väpnat angrepp? DCA torde alltså vara onödigt.

Det har med rätta ifrågasatts att USA:s bas i Finland värnar freden. Finlands suveränitet bör alltså knappast begränsas och jurisdiktion i små delar av Finlands territorium överföras till USA ens med riksdagens 2/3 majoritet eftersom det internationella samarbete som avtalet föreställer inte skulle garantera fred.

Utländska trupper behöver inte rapportera vad de gör i Finland. Det finns ingen transparens eller ansvarighet angående vad de sysslar med.

Parlamentsledamöterna bör inte äventyra landets säkerhet och ge områden till främmande makt genom att ingå DCA avtalet. De borde känna till vad de amerikanska styrkorna gör på sina baser. De kan naturligtvis inte veta saker som hålls hemliga. Men tillgänglig information visar att baser inte främjar fred och mänskliga rättigheter, utan ofta bryter mot fred och mänskliga rättigheter, vilket potentiellt skulle kunna hända även i Finland.

Summa summarum

DCA-förhandlingarna förs utan någon juridisk förpliktelse.

NATO-medlemskapet anses skydda Finland från angrepp från en främmande makt.

DCA behövs alltså inte för att skapa den säkerheten.

DCA-avtalet äventyrar Finlands förmåga att vara och förbli en suverän republik i enlighet med § 1, 1 mom. i grundlagen.

Finlands DCA-förhandlingar inleddes när de nuvarande oppositionspartierna satt i regering och de avslutas under den nuvarande regeringen.

Finlands regering och riksdag bör noga överväga om det är legitimt att offra Finlands suveränitet med DCA-avtalet, om inte landets säkerhets- och människorättssituation förbättras men eventuellt förvärras och den internationella freden inte blir säkrare med avtalet.

DCA-avtalet kommer att blockeras om mer än en tredjedel av parlamentsledamöterna röstar emot dess godkännande.

Helsingfors, september 2023